

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

COM(95) 73 def.

Brussel, 08.03.1995

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD

EUROPA EN JAPAN: DE VOLGENDE STAPPEN

Inhoud

1. INLEIDING
 2. DE VERANDERENDE CONTEXT
 3. EVALUATIE VAN DE HUIDIGE BETREKKINGEN
 4. VERGELIJKING VAN HET AMERIKAANSE EN EUROPESE BELEID TEN AANZIEN VAN JAPAN
 5. POLITIEKE BETREKKINGEN
 - 5.1. Voorstellen
 6. DE ECONOMISCHE BETREKKINGEN
 - 6.1. Handel en investeringen
 - 6.2. Sectoriële toegankelijkheid van de markt
 - 6.3. Structurele toegankelijkheid van de markt
 - 6.4. Trade Assessment Mechanism (TAM)
 - 6.5. De dialoog over de regelgeving
 - 6.6. Investerings
 - 6.7. Handel in diensten
 - 6.8. Exportbevordering
 - 6.9. Industriële samenwerking
 - 6.10. Onderzoek en ontwikkeling
 - 6.11. Participatie van de Lid-Staten en het Europese bedrijfsleven
 - 6.12. Kennisonevenwicht
 - 6.13. Macro-economische kwesties
 - 6.14. Informatiemaatschappij
 - 6.15. Voorstellen
 7. SAMENWERKING OP ANDERE GEBIEDEN
 8. CONCLUSIES
- Bijlage I Statistieken
Bijlage II Toegang tot de Japanse markt - Vorderingen sedert januari 1993
Bijlage III Het bestaande raamwerk voor samenwerking tussen de Commissie en Japan

Mededeling van de Commissie aan de Raad

Europa en Japan: de volgende stappen

1. INLEIDING

Japan is aan het veranderen. Een nieuwe generatie, die vraagtekens plaatst bij de rol van het land in de wereld in de jaren na de Koude Oorlog, treedt op de voorgrond. Culturele veranderingen doen zich gelden, terwijl de impact van externe factoren in Japan door technologie en verkeer toeneemt. Het partijpolitieke stelsel wordt veranderd, er is een duidelijke verschuiving naar meer invloed voor de consument en de bereidheid om het bureaucratisch stelsel zo te veranderen dat het beter kan reageren op de wil van het volk is aanwezig. Er is hernieuwde belangstelling voor deregulering als reactie op de behoefte om het concurrentievermogen te stimuleren, zodat het Japanse bedrijfsleven beter kan omgaan met de hoge koers van de yen.

Ook de Unie verandert. De inwerkingtreding van het Verdrag van Maastricht voorziet in de ontwikkeling van een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid. De Unie heeft de voltooiing van de interne markt afgerond en is onlangs uitgebreid met drie nieuwe Lid-Staten. Zij bereidt zich voor op de EMU en de toetreding van de landen van Midden- en Oost-Europa.

Wij hebben veel gemeen. De EU en Japan zijn geïndustrialiseerde democratieën die geconfronteerd worden met de uitdagingen van onderlinge economische afhankelijkheid op wereldniveau. Wij hebben een gezamenlijk belang bij een stabiel, multilateraal, economisch stelsel en handhaving van de veiligheid in de wereld. Beiden ontwikkelen nieuwe tactieken voor het buitenlands en veiligheidsbeleid, waarbij sterke banden met de VS blijven bestaan zonder echter te overheersen. Ieder van ons streeft naar constructieve betrekkingen met Rusland en China en diverse landen in Azië. Beiden staan voor de uitdaging om hun concurrentiepositie op de internationale markten te verdedigen tegen tal van nieuwe concurrenten. Ten slotte streven beiden naar de ontwikkeling van een politieke rol die in overeenstemming is met hun economische invloed.

De combinatie van interne en internationale veranderingen biedt de EU de gelegenheid om haar betrekkingen met Japan verder te ontwikkelen. Deze zijn gebaseerd op de Verklaring van 1991 en de conclusies van de Raad van juni 1992. Het beleid ten aanzien van Japan is in 1994 geformuleerd in de strategie van de Unie voor Azië. Dit beleid, dat de versterking van de dialoog en de samenwerking combineert met aanhoudende uitoefening van druk om de markt open te stellen, heeft reeds zijn vruchten afgeworpen. Afgezien van de beoordeling van de economische en commerciële betrekkingen en de formulering van voorstellen voor de verbetering van de doeltreffendheid van het beleid van de EU, onder meer op het gebied van samenwerking, worden in deze mededeling voorstellen gedaan voor de verdere ontwikkeling van de politieke betrekkingen van de EU met Japan. Aldus kan de EU een actieve bijdrage leveren tot de grotere politieke betrokkenheid van Japan bij het buitenlands en veiligheidsbeleid in de wereld.

2. DE VERANDERENDE CONTEXT

De politieke strubbelingen in Japan in de afgelopen twee jaar weerspiegelen de groeiende ontevredenheid van de kiezer met het bestaande systeem, de veranderende perspectieven van de consumenten en de algemene trend om vraagtekens te plaatsen bij de positie en de rol van het land in de wereld in de jaren na de Koude Oorlog. Als gevolg hiervan wordt het partijstelsel veranderd, in de hoop dat nieuwe regeringsvormen gevoeliger zullen zijn voor de uitoefening van druk door de kiezers. Er bestaat een grotere bereidheid om internationale verplichtingen aan te gaan, een sterker gevoel van onafhankelijkheid en de vastberadenheid om "waar voor je geld" te eisen. Deze veranderingen hebben plaats tegen een achtergrond van snelle omwentelingen in Azië die ingrijpende gevolgen hebben voor Japan.

Japan wil op het wereldtoneel een grotere rol spelen die in overeenstemming is met zijn positie als economische mogendheid. In Japan bestaat hernieuwde belangstelling voor de mogelijkheid om een grotere rol te spelen in Azië. Japan neemt actief deel aan regionale initiatieven om een klimaat van vertrouwen op te bouwen, zoals het regionaal forum van de ASEAN, waarvan de Unie eveneens lid is. Het heeft inmiddels onomwonden en openlijk te kennen gegeven dat het lid wenst te worden van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Dit en de verbolgenheid van Japan over de tactiek die de Verenigde Staten hebben gevolgd om hun bilaterale economische doelen te bereiken, hebben een zekere herijking van de betrekkingen met de Verenigde Staten tot gevolg.

Wat de economie betreft, hebben het uiteenspatten van de economische "zeepbel" en de recessie die onlangs pas een halt is toegeroepen, tot een nieuw perspectief geleid, zowel voor de consument als voor het bedrijfsleven. "Waar voor je geld krijgen" in plaats van de duurdoenerij met luxeartikelen is het nieuwe wachtwoord. Vergelijkingen, met name met het prijsniveau in andere landen, zijn steeds couranter en worden gepubliceerd. De consumenten hebben steeds meer belangstelling voor de beschikbaarheid van goedkopere producten uit het buitenland.

Hoewel het Japanse bedrijfsleven, met name in de meest concurrerende sectoren, door technologische innovaties en het afstoten van banen zware inspanningen levert om het concurrentievermogen te handhaven op een niveau van 100 yen of minder tegen 1 dollar, bestaat er geen twijfel over dat het bedrijfsleven door de dure yen gedwongen wordt om de sectoren waarvan de productie volledig in Japan is geconcentreerd, om te gooien. Een van de opties is investeren in offshore-productiefaciliteiten. Het Japanse bedrijfsleven is zich ervan bewust dat het handelsverkeer in sterke mate wereldwijd wordt en investeert grote bedragen in de snel groeiende, goedkopere Aziatische regio. Voorts staat het steeds meer open voor de mogelijkheid om de levering van onderdelen te diversifiëren door meer invoer. Deze nieuwe houding is een van de factoren die een gunstige invloed hebben gehad op de uitbreiding van de activiteiten op het gebied van de industriële samenwerking tussen de EU en Japan in de afgelopen twaalf maanden.

De bovengenoemde trends hebben zowel de consumenten, als het bedrijfsleven tot de algemene overtuiging gebracht dat niet alleen de consumentenprijzen, maar ook de industriële kosten door het dichte reguleringsnetwerk in Japan op een aanzienlijk hoger niveau worden gehandhaafd dan strikt noodzakelijk is. Daarom steunen het bedrijfsleven en de kringen in de overheidsdiensten die het bedrijfsleven goedgezind zijn, het streven van de regering naar deregulering en wordt het publiek ervan bewust gemaakt dat het welslagen van de deregulering een manier is om te komen tot lagere consumentenprijzen. Deze brede steun is de beste graadmeter dat het vijfjarig dereguleringsprogramma dat de regering eind maart 1995 zal publiceren, met succes kan worden uitgevoerd, ondanks het diepgewortelde verzet van bepaalde kringen binnen de overheid en bepaalde gevestigde belangen. Het is echter van het grootste belang dat de Japanse regering zich hiervoor sterk blijft maken.

3. EVALUATIE VAN DE HUIDIGE BETREKKINGEN

Tot dusverre hadden de betrekkingen tussen de EU en Japan vooral een economisch karakter. Zij werden voornamelijk beheerd door het gezichtspunt van de EU dat onnodige en onaanvaardbare obstakels de toegang tot de Japanse markt verstoren. Terzelfder tijd wordt het Japanse overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans als extreem hoog beschouwd. De betrekkingen werden dan ook gekenmerkt door de nodige strubbelingen.

Er is een onmiskenbaar gebrek aan evenwicht in de huidige economische betrekkingen. Sinds de voltooiing van de interne markt bestaan er vrijwel geen structurele belemmeringen voor de Japanse uitvoer naar de grootste markt ter wereld die tot één geheel verenigd is en waarop strenge mededingingsregels van toepassing zijn, worden Japanse investeringen in Europa toegejuicht en soms zelfs gesubsidieerd en genieten in de EU gevestigde Japanse ondernemingen een nationale behandeling. EU-ondernemingen en andere niet-Japanse ondernemingen die naar Japan uitvoeren, worden daarentegen, zoals duidelijk bewezen is, geconfronteerd met diverse administratieve en structurele belemmeringen en stuiten voorts op obstakels wanneer zij direct in Japan willen investeren.

In de afgelopen jaren heeft de EU haar aanpak van deze problemen grondig onderzocht, rekening houdende met de ervaringen van de Lid-Staten en andere ervaringen. Voorts heeft zij onderzoek verricht naar de Amerikaanse aanpak en de daarmee geboekte resultaten om te bekijken of bepaalde elementen daarvan in de Europese aanpak kunnen worden geïntegreerd. De wijze waarop de EU belemmeringen voor de concurrentie met en in Japan identificeert en aanpakt, is ingrijpend veranderd. Deze tamelijk nieuwe en meer gerichte aanpak die beschreven wordt in het hoofdstuk economische betrekkingen van deze mededeling, egint nu duidelijk vruchten af te werpen.

4. VERGELIJKING VAN HET AMERIKAANSE EN EUROPESE BELEID TEN AANZIEN VAN JAPAN

De VS onderhouden sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog uitgebreide politieke en veiligheidsbetrekkingen met Japan. Zij hebben Japan veiligheidsgaranties gegeven en Japan heeft alles in het werk gesteld om tegemoet te komen aan de economische eisen van de VS, ten einde te voorkomen dat de algemene betrekkingen, waaronder de veiligheidsalliantie, schade zouden ondervinden. In de afgelopen jaren heeft de Amerikaanse regering een duidelijk agressief beleid gevoerd door op het gebied van de invoer bepaalde specifieke doelen te stellen die zij als verplichtingen beschouwt en door te dreigen met toepassing van de unilaterale 301/super 301-bepalingen wanneer deze doelstellingen niet worden gehaald.

Soms wordt beweerd dat de inspanningen van de EU om haar uitvoer naar Japan te verhogen meer vruchten zouden afwerpen als zij harder zou optreden en een voorbeeld zou nemen aan de aanpak van de VS. Dit mag echter niet voetstoots worden aangenomen, geheel afgezien van het feit dat de betrekkingen van de EU met Japan niet zo allesomvattend zijn als die van de VS met Japan en zij sterk gekant is tegen unilaterale handelssancties die zij als een destabiliserende factor in de wereldhandel beschouwt.

Internationaal (waaronder ook in de VS) komt men steeds meer tot het inzicht dat de agressieve benadering waarbij bepaalde specifieke doelen worden gesteld, weliswaar in het verleden voor bepaalde afzonderlijke produkten vruchten heeft afgeworpen, maar dat dit in de toekomst wel eens anders zou kunnen zijn. Dit komt mede door de veranderingen die zich in Japan voordoen. Japan biedt namelijk steeds meer weerstand tegen overeenkomsten met de VS die nu als discriminerend worden beschouwd, in strijd met het functioneren van de markteconomie en van dien aard dat daardoor de bemoeienis van regeringswege wordt aangemoedigd die de veranderingsgezinde kringen in Japan juist willen terugdringen. Dergelijke eisen van de VS worden steeds vaker gezien als een voortzetting van een ongelijke, één-richtingsrelatie. Ten slotte wordt deze unilaterale actie steeds vaker verworpen om plaats te maken voor neutralere marktopeningsprocessen, zoals in het kader van de GATT/WTO. Ondanks enkele in het verleden behaalde successen zal deze aanpak in de toekomst dan ook niet het gewenste resultaat opleveren en zijn er tekenen dat de Amerikaanse regering deze benadering nu grondig is aan het herzien.

De Commissie heeft alle overeenkomsten tussen de VS en Japan nauwgezet gevolgd. Zij heeft aangedrongen op een systeem van parallelle controle om te bewerkstelligen dat alle marktopeningsmaatregelen uit hoofde van de kaderovereenkomst tussen de VS en Japan worden genomen op basis van het beginsel van de meestbegunstigde natie en zowel voor EU-bedrijven, als voor Amerikaanse bedrijven openstaan. De EU en de VS streven hetzelfde doel na als het gaat om marktopeningen in Japan en er is op dit gebied dan ook ruimte voor samenwerking. Onenigheid over de manier waarop de resultaten moeten worden bereikt, heeft in het verleden echter toe geleid dat beide partijen hun eigen aanpak hebben.

De strategie van de EU om ononderbroken, constant en globaal aan te dringen op verandering levert op bepaalde gebieden resultaten op. Dankzij de identificatie van belemmeringen, de voortdurende herhaling van klachten over omstreden vraagstukken en de totstandkoming van een parallelle, constructieve dialoog, zijn op diverse belangrijke gebieden resultaten geboekt, zoals de algemene voorschriften inzake overheidsopdrachten, de aanvaarding van Europese certificatie, bij voorbeeld voor de onbrandbaarheid van textiel, de normen voor elektrische apparaten (zie Bijlage II). Er is een begin gemaakt met de onderhandelingen over de overeenkomsten inzake wederzijdse erkenning (Mutual Recognition Agreement, MRA) en overeenstemming bereikt over verbeteringen met betrekking tot de distributie en etikettering van levensmiddelen. Voorts gaat Japan akkoord met de forse terugdringing van het overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans in verhouding tot het BBP. In deze mededeling wordt gepleit voor de versterking van de economische aanpak van de economische betrekkingen, waarvan reeds is bewezen dat dit resultaten kan opleveren.

De doeltreffendheid van het beleid van de Unie kan echter sterk worden verbeterd, indien de contacten van de Lid-Staten, zowel op het niveau van de werkgroepen als op ministerieel niveau, effectief kunnen worden gecoördineerd met die van de Commissie. De EU-actie in Tokyo verliest aan geloofwaardigheid, indien de Gemeenschap en haar Lid-Staten parallel stappen ondernemen ten aanzien van onderwerpen die verband houden met de marktpenetratie, zoals het Japanse dereguleringsprogramma. Het verdient de voorkeur om de middelen van de Commissie en de Lid-Staten te bundelen met als doel een duidelijk omschreven pakket van doelstellingen na te streven door gecoördineerd optreden. Dat de bedrijven uit de Lid-Staten elkaars concurrent zijn voor contracten en orders in Japan doet niet af aan de waarde van een gecoördineerde aanpak vooraf. Door versplinterd, nationaal optreden kan Japan de ene Lid-Staat tegen de andere uitspelen en dit verzwakt het imago van de Unie in sterke mate met als gevolg dat zij minder goed gewapend is om de door allen gewenste resultaten te bereiken. De Lid-Staten dienen hun nationale inspanningen voort te zetten, echter in samenhang met het bredere EU-kader en alle ministeriële en administratieve benaderingen dienen zowel een EU-dimensie als een nationale dimensie te hebben. De ambassades van de Lid-Staten in Tokyo hebben de nodige ervaring opgedaan op handelsgebied. Samen met de Lid-Staten zal de Commissie ernaar streven om deze know-how voor het algemeen nut te gebruiken.

5. POLITIEKE BETREKKINGEN

De Verklaring van 1991 omschrijft het beginsel van een geïntegreerde dialoog met Japan. De partijen hebben zich ertoe verbonden elkaar te informeren en te raadplegen over belangrijke economische kwesties van gemeenschappelijk belang, van politieke, economische, wetenschappelijke, culturele of andere aard. Tot dusver is de politieke dimensie van de betrekkingen echter onvoldoende ontwikkeld. Dit maakt het voor beide partners moeilijker hun doelstellingen te bereiken. In de praktijk kan men niet alle inspanningen op één terrein richten en andere terreinen verwaarlozen. De EU kan haar image in Japan pas verbeteren als zij blijk geeft te beschikken over het politieke gewicht dat overeenkomt met haar positie als economische en technologische macht.

Gezien het gemeenschappelijk belang bij een stabiele en multilaterale wereldorde kan een grotere Japanse rol op het wereldtoneel in het belang zijn van de Unie, omdat de partijen elkaar bij vele gelegenheden op internationale fora kunnen steunen. Ook waar het beleid verschilt, zal een dialoog bijdragen tot wederzijds begrip en de verschillen kunnen verkleinen.

Hoewel regelmatig bijeenkomsten op het niveau van ministers van Buitenlandse Zaken en politieke directeuren hebben plaatsgevonden, zijn bilaterale topontmoetingen onder ongunstige omstandigheden of in het geheel niet georganiseerd, en zijn bijeenkomsten op ministerieel niveau met de Commissie lang uitgesteld. Al met al is de dialoog nauwelijks verder gevorderd dan het uitwisselen van standpunten en informatie, en zijn er maar weinig voorbeelden van concrete samenwerking.

Japan toont nu een grotere bereidheid de internationale politieke verantwoordelijkheid op zich te nemen die in verhouding staat tot haar economische macht. Zo heeft Japan op verzoek van de VN militair en burgerpersoneel naar Cambodja en Mozambique gestuurd. Het heeft een contingent naar Rwanda gezonden en heeft een actieve rol gespeeld bij regionale kwesties van mondiaal belang, zoals de nucleaire status van Noord-Korea. Japan heeft een waarnemersstatus in de OVSE en neemt deel aan de G24. Japan is na de EU en haar Lid-Staten de grootste internationale donor van humanitaire hulp geworden.

In het kader van uitgebreidere politieke betrekkingen kan de Unie Japan aanmoedigen zijn grotere rol in internationale zaken verder te ontwikkelen. Op veel terreinen kunnen de Unie en Japan hun samenwerking uitbreiden: ontwapening en non-proliferatie, het voorkomen en oplossen van conflicten, ontwikkelingshulp en humanitaire hulp, bijstand aan de landen van Midden- en Oost-Europa en van het NOS. Tot dusver is er één gezamenlijk politiek initiatief van de Unie en Japan: het instellen van een register voor conventionele wapens dat het inzicht in wapentransfers moet verbeteren.

5.1. Voorstellen

De aanzienlijke mogelijkheden van de structuren waarin wordt voorzien in het kader van de Verklaring van 1991 moeten nu volledig worden benut. Hiervoor zijn aan beide zijden politieke wil en een versterking van de bestaande procedures nodig.

- 1) De Europese Unie dient met Japan een politieke dialoog te voeren waarbij de grotere bereidwilligheid van Japan om internationale verplichtingen aan te gaan ten volle wordt uitgebuit. Doel van deze dialoog moet zijn:
 - a) het inventariseren van concrete terreinen voor politieke samenwerking
 - b) het regelmatig uitwisselen van geprivilegieerde informatie over de politieke discussies in de Unie en Japan
 - c) het instellen van regelmatige contacten op praktisch niveau tussen ambtenaren ter voorbereiding van bijeenkomsten op het niveau van politieke directeurs en ministers
 - d) het toelichten van het principe van de afwisselend in Japan en Europa te houden jaarlijkse EU-Japan-top (en daarmee de onduidelijkheid weg te nemen die recentelijk het overeenkomen van datum en plaats heeft bemoeilijkt), en overeen te komen dat op elke top de datum van de volgende top wordt vastgesteld.
- 2) In het kader van een overeenkomst over de toekomstige herstructurering van de VN, met inbegrip van een uitbreiding van de Veiligheidsraad, meent de Commissie dat het Japanse verzoek om een permanente zetel in de Veiligheidsraad door de EU gesteund moet worden.

6. DE ECONOMISCHE BETREKKINGEN

6.1. Handel en investeringen

Japan heeft na de EU en de VS de grootste economie ter wereld en is dan ook potentieel de op één na grootste markt voor de Unie.

De belemmeringen voor de markttoegang in Japan, die verhinderen dat de invoer een gewenst niveau bereikt, vergroten op kunstmatige wijze de discrepantie tussen nationale besparingen en investeringen. Dit heeft over de jaren geleid tot een groot overschot op de lopende rekening van de Japanse betalingsbalans. In de periode van 1984 tot 1994 steeg het overschot tot 4,2 % van het BBP in 1986 en tot 3,2 % in 1992. Naar schatting is het sindsdien gedaald tot 2,7 % in 1994 (zie bijlage I) en zal het waarschijnlijk verder dalen tot ongeveer 2,5 % in 1995.

Dit heeft op zijn beurt geleid tot een aanzienlijke waardeinstijging van de yen in de eerste helft van de jaren negentig, met als gevolg een daling van het concurrentievermogen van Japan op de exportmarkten. Het resultaat is een afname van het handelsverkeer, ten nadele van Japan en zijn handelspartners. Het beleid van de Europese Unie met betrekking tot het overschot moet gericht zijn op een toename van de handel die het gevolg is van het opheffen van belemmeringen voor de markttoegang.

De EU heeft net als de rest van de wereld een tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans met Japan, dat onaanvaardbaar hoog blijft. Toch zijn er onlangs enkele positieve elementen tot ontwikkeling gekomen, die kunnen duiden op een positievere trend:

- het overschot van de EU op de dienstenbalans (met inbegrip van investeringsopbrengsten) neemt gestaag toe. Uit de jongste cijfers van EUROSTAT blijkt een overschot van 10,5 miljard ecu voor 1992;
- het tekort van de EU op de goederenbalans daalde met 15,6 % in 1993, en is in 1994 naar schatting met nog eens 18 % gedaald tot 18,5 miljard ecu. Hoewel deze daling in 1993 grotendeels toe te schrijven is aan een daling van de Japanse export als gevolg van de recessie in Europa, is de verbetering in 1994 het gevolg van een toename van de export van de EU met 15 %. Het is van bijzonder belang dat deze toename betrekking heeft op een breed scala aan exportproducten en niet alleen op de traditionele luxe artikelen. De cijfers bevestigen de groeiende belangstelling van Japanse ondernemingen voor de aanschaf van Europese halffabrikaten en investeringsgoederen (en bevestigen voorts de juistheid van de nadruk die het exportbevorderingsprogramma "Gateway to Japan" op deze sectoren legt).

Tenslotte blijkt uit de jongste cijfers geen verandering in de zeer grote discrepantie tussen investeringen van de EU in Japan en Japanse investeringen in Europa (zie bijlage I), ook al zijn de Japanse investeringen in Europa de laatste tijd gestabiliseerd.

6.2. Sectoriële toegankelijkheid van de markt

Bij het opheffen van specifieke belemmeringen voor de markttoegang in Japan is geen spectaculaire, maar wel gestage vooruitgang geboekt (zie bijlage II). Deze vooruitgang is het resultaat van gecombineerde druk van de EU, de VS en andere derde landen, en van voorstanders van verandering, in het bijzonder van deregulering, in Japan.

Afhankelijk van de aard van het probleem kan de Gemeenschap diverse wegen bewandelen:

- geschillenbeslechting door de WTO. Tot dusver werd voor een zeer klein aantal kwesties een succesvol panel mogelijk geacht, met als opmerkelijke uitzondering discriminatie op het gebied van belasting op gedistilleerde dranken. Desondanks zal de Commissie elke overtreding van de WTO-regels aan de blijven orde stellen. Zo worden momenteel de mogelijk discriminerende gevolgen van de overeenkomst tussen de VS en Japan over mobiele telefoons (Motorola) bestudeerd;

- multilaterale onderhandelingen binnen de WTO. Het succes hiervan is tot nu toe beperkt gebleven, maar de uitvoering van de resultaten van de Uruguay-ronde zal naar verwachting duidelijkheid scheppen over bepaalde regels (bijvoorbeeld betreffende vergunningen voor contingenten), en belemmeringen opheffen, met name op het gebied van overheidsaanbestedingen, normen (bijvoorbeeld sanitaire en fytosanitaire), en bepaalde terreinen van dienstverlening;
- de dialoog op het gebied van regelgeving (zie onder);
- bilaterale druk. De EU steunt de disciplines van het multilaterale handelstelsel en doet dan ook geen pogingen om druk op Japan uit te oefenen door te dreigen met illegale handelssancties. De Unie streeft ernaar Japan te overtuigen dat maatregelen ter bevordering van de markttoegang ook van direct economisch belang voor Japan zelf zijn. Een toename van de invoer kan de consument ten goede komen en de kosten van halffabrikaten en diensten voor industriële afnemers verlagen. Voorts benadrukt de Unie dat aanhoudende bilaterale problemen onvermijdelijk gevolgen zullen hebben voor andere elementen van de relatie.

De Commissie heeft nu met volledige medewerking van de Lid-Staten en hun vertegenwoordigers in Tokio en van het Europese bedrijfsleven en de werkgeversorganisaties een uitvoerig werkdocument opgesteld dat kan worden gebruikt voor het inventariseren en volgen van alle belemmeringen voor export uit de EU. Dit leidt tot een omschrijving van de diverse problemen, zodat de Japanse regering gevraagd kan worden passende maatregelen te nemen.

6.3. Structurele toegankelijkheid van de markt

De toegang tot de Japanse markt wordt niet alleen bemoeilijkt door sectoriële belemmeringen die relatief eenvoudig geïnventariseerd kunnen worden, maar ook door diepgewortelde structurele belemmeringen, bijvoorbeeld het verschijnsel Keiretsu.

Deze belemmeringen houden verband met specifieke kenmerken van de Japanse economie en maatschappij. In sommige gevallen kan Europa slechts trachten deze verschillen te begrijpen en ermee rekening te houden in het handelsverkeer met Japan. Wanneer deze gewoonten echter indruisen tegen het functioneren van een open, internationale economie, moet de EU eisen dat ze veranderd worden.

Een voorbeeld is het mededingingsbeleid. De Japanse houding op dit terrein maakt een verandering door en een dialoog tussen beleidsdeskundigen van de Commissie, met vele jaren ervaring in het voeren van een actief beleid voor het bevorderen van mededinging, en hun Japanse tegenspelers in de Japan Fair Trade Commission (JFTC), kan een verandering in de goede richting stimuleren. Van bijzonder belang zijn praktijken in de distributiesector die de mededinging verstoren en de markttoegang voor ingevoerde producten bemoeilijken. Overeenkomstig de conclusies van de Raad van 1992 heeft de Commissie nu een serieuze dialoog opgezet met het JFTC (zie bijlage III) die tevens een sterkere positie heeft verworven in het Japanse systeem. Dit kan een goede basis vormen voor het streven naar vrijere mededinging op de Japanse markt.

Van oudsher beschouwen Europese bedrijven de activiteiten van de Keiretsu, nauw verweven horizontale en verticale groeperingen van Japanse bedrijven, als een obstakel voor open mededinging in Japan, maar de EU heeft nooit een duidelijke strategie gevolgd om dit probleem aan te pakken. Het is stellig waar dat het Japanse bedrijfsleven tot op zeer aanzienlijke hoogte wordt gedomineerd door groepen bedrijven die met elkaar verbonden zijn door langdurige zakelijke relaties. Deze relaties worden vaak, maar zeker niet altijd, ondersteund door wederzijdse participaties. Leden van deze groeperingen kunnen op innovatieve wijze nieuwe zakelijke activiteiten ontplooiën. Deze groeperingen verstoren echter de mededinging wanneer zij de particuliere markten domineren en Japanse of buitenlandse nieuwkomers uitsluiten. De veranderende economische omstandigheden in Japan brengen ook een verandering in de Keiretsu met zich mee, met name in de verticale relatie op het gebied van leveringen. De Europese industrie dient te zoeken naar nieuwe perspectieven, in het bijzonder via industriële samenwerking. De Commissie blijft streven naar vrijere mededinging en het opheffen van heimelijke samenwerkingsverbanden in Japan. Indien hiermee niet snel genoeg vooruitgang wordt geboekt, zal de Commissie onderzoeken op welke wijze de integratie van Europese bedrijven in bestaande netwerken, met inbegrip van de Keiretsu, kan worden bevorderd.

6.4. Trade Assessment Mechanism (TAM)

Het instrument voor de beoordeling van de handel (Trade Assessment Mechanism, TAM) functioneert nu als een forum voor een regelmatige, samen met Japan uitgevoerde analyse van handelskwesties, overeenkomstig de conclusies van de Raad van juni 1992. Het is nuttig gebleken bij het analyseren van de handelskwesties in termen van hun relatieve economische belang voor de Unie; de discussie over deze kwesties krijgt een objectieve basis en vormt een voorbereiding voor politieke besluiten die op andere fora worden genomen, bijvoorbeeld over uitbreiding van het industriële samenwerkingsprogramma EU/Japan in 1994, het openen van de MRA-onderhandelingen in november 1994, de coördinatie van EXPROM/IMPROM-programma's, en de afschaffing van bepaalde specifieke belemmeringen voor de markttoegang (zie bijlage II).

6.5. De dialoog over de regelgeving

De Japanse regering lijkt nu vastbesloten aanzienlijke voortgang te boeken op het gebied van de deregulering, ondanks de oppositie die de belanghebbende partijen zeker zullen voeren. De industrie eist significante veranderingen, en er is een campagne gelanceerd om de consument te wijzen op het feit dat succesvolle deregulering tot lagere prijzen leidt.

In 1994 slaagde de Gemeenschap erin een continue dialoog met Japan over deregulering aan te gaan. Hierdoor kan deskundigheid van de EU op het gebied van regulering, die met name is opgedaan bij de vorming van de interne markt, in het Japanse programma worden opgenomen. De Commissie heeft de Japanse regering reeds meegedeeld op welke terreinen zij bijstand wil verlenen bij de voorbereiding van het vijfjarenprogramma dat eind maart 1995 zal worden aangekondigd. De Commissie zal het vijfjarenprogramma nauwkeurig volgen, evenals de jaarlijkse herzieningen in de periode 1995-2000. De Commissie zal eisen dat hierin duidelijke, ondubbelzinnige verbintenissen en tijdsschema's voor de uitvoering zijn opgenomen, en zij zal staan op een spoedige en snelle uitvoering van belangrijke maatregelen (front loading).

Gedurende het gehele dereguleringsprogramma, dat de Japanse regering van plan is voortdurend aan te passen, is het belangrijk dat de Gemeenschap deze nieuwe gelegenheid voor een dialoog volledig benut.

Verder moet het ontstane klimaat van wederzijds vertrouwen gebruikt worden om een programma op te zetten voor samenwerking op het gebied van regelgeving in het kader van de bestaande dialoogstructuren (overleg op ministerieel of hoog niveau), zodat toekomstige voorstellen voor regulering door beide partijen geen nieuwe handelsbelemmeringen opwerpen.

6.6. Investerings

Het feit dat Japan veel meer investeert in de EU dan vice versa wordt deels verklaard door belemmeringen voor buitenlandse investeringen in Japan. De weerstand van het Japanse systeem tegen investeringen in Japan, in het bijzonder tegen fusies en overnames, belemmert de toegang tot de Japanse markt voor Europese bedrijven. Ook kan het betekenen dat bedrijven uit de EU die zich op de Aziatisch-Pacifische markten willen positioneren niet kunnen profiteren van een duidelijke aanwezigheid in Japan.

Dit probleem kan zowel bilateraal als multilateraal worden aangepakt. De Unie blijft investeringen op haar grondgebied bevorderen, en streeft ernaar deze volledig in de lokale economie te integreren. De Unie verwacht van Japan dat het meewerkt aan een soortgelijke bevordering van investeringen van de Europese Unie in Japan. Als onderdeel van haar voorstellen voor deregulering heeft de Commissie gevraagd om voortgang op het terrein van mededingingsrecht (bijvoorbeeld versoepeling, grotere transparantie en stroomlijning van de wet- en regelgeving op het gebied van fusies en overnames), accountancy, (aanpassing van de Japanse normen voor de boekhouding aan internationale normen, verbetering in de regelgeving op het gebied van de status van aandeelhouders van bedrijven). Ontwikkelingen op deze terreinen zullen worden gevolgd als onderdeel van de bredere follow-up van de deregulering.

Directe buitenlandse investeringen vormen een integraal onderdeel van een mondiale trend naar een echt wereldwijd stelsel van markten en produktie. De Commissie is van mening dat de tijd gekomen is om een mondiaal juridisch kader voor dergelijke investeringen op te zetten. De invoering van transparante, samenhangende en liberale multilaterale regelgeving zal tevens vooruitgang mogelijk maken met betrekking tot de belemmeringen voor investeringen in Japan.

6.7. Handel in diensten

Uit statistieken over de betalingsbalans van de EU met Japan blijkt dat het tekort op de handelsbalans voor industrieproducten van oudsher deels wordt gecompenseerd door een overschot op de dienstenbalans (met inbegrip van investeringsopbrengsten) (zie bijlage I).

Dienstverlening is een terrein waarop de EU niet alleen mondiaal leidt, maar ook uiterst concurrerend blijft ten opzichte van Japan. Desondanks wordt aan dienstverlening zeer weinig aandacht besteed in de openbare discussie over de betrekkingen tussen de Gemeenschap en de Japanse regering. Dit is niet het gevolg van een gebrek aan aandacht voor vraagstukken van marktoegang in de besprekingen tussen de Gemeenschap en de Japanse regering, waarin financiële en juridische diensten de laatste jaren tot de belangrijkste sectoren behoren. Het is eerder een gevolg van de schaarse bilaterale statistieken op dit gebied. Niet alleen zijn de algemene statistieken over de betalingsbalans pas na ruim een jaar beschikbaar, maar bovendien zijn voor Japan geen gedetailleerde statistieken voor de afzonderlijke sectoren beschikbaar, behalve voor de twee klassieke sectoren (in termen van betalingsbalansstatistieken) toerisme en transport (voor de EU zijn meer gedetailleerde schattingen beschikbaar). Bovendien verschillen de Japanse cijfers voor dezelfde handelsstromen sterk van de Europese cijfers, vooral met betrekking tot de opbrengst uit investeringen, waar zij een Japans overschot suggereren.

Als de EU in haar betrekkingen met Japan deze sector de aandacht wil geven die het verdient, zal zij dan ook eerst moeten zorgen dat er meer statistische gegevens beschikbaar komen. Een specifieke inspanning van de EU en Japan samen zal waarschijnlijk veel tijd en moeite kosten en vereist nauwe samenwerking van Japan. De Commissie zal onderzoeken op welke wijze het best een verbetering tot stand kan worden gebracht, en zal passende maatregelen voorstellen aan de Raad.

In de tussentijd is de Commissie van plan breed overleg te voeren binnen de dienstensector in Europa, om een voorstel te kunnen doen voor een nieuw exportbevorderingsprogramma, dat bedoeld is om sectoren te helpen die concurrerend zijn in andere geïndustrialiseerde landen, maar de mogelijkheden van de Japanse markt niet volledig weten te benutten. Ook bestaat in principe overeenstemming om het TAM uit te breiden tot de dienstverlening, hetgeen deze benadering zal ondersteunen.

6.8. Exportbevordering

De EU wordt bij het bevorderen van zijn export naar Japan binnen de EU met drie ernstige problemen geconfronteerd.

In de eerste plaats zijn onvoldoende Europese ondernemingen bewust van het belang van de Japanse markt, zowel wat betreft de omvang als de eventuele voordelen voor een onderneming die met succes op die markt aanwezig is. De aandacht richt zich thans op de toekomstige marktmogelijkheden waartoe de huidige groei in andere landen van Azië zoals China zou kunnen leiden. Dit neemt niet weg dat het BBP van Japan op dit ogenblik ongeveer het tienvoudige is van dat van China en dat de Japanse markt waarschijnlijk de grootste homogene markt voor EU-produkten vormt (de VS-markt is sterker versnipperd en heterogeen). Bovendien komen Europese ondernemingen die vaste voet hebben gekregen in Japan in contact met een creatief en innoverend klimaat dat hun concurrentievermogen op andere wereldmarkten ten goede kan komen. De ontwikkeling van de betrekkingen met Japanse ondernemingen opent ook de weg naar talrijke Aziatische markten waarop zij momenteel hun activiteiten uitbreiden. Te weinig Europese ondernemingen zijn zich bewust van deze mogelijkheden en moeten daarover worden ingelicht.

In de tweede plaats hebben de specifieke kenmerken van de Japanse markt tot gevolg dat een speciaal programma dat tot doel heeft de exporteurs vertrouwd te maken met die kenmerken en hen te leren hoe zij succesvol kunnen functioneren in de Japanse zakenwereld een essentieel bestanddeel vormt van het handelsbeleid ten opzichte van Japan.

In de derde plaats liggen de kosten van penetratie op de Japanse markt hoog wat tot gevolg heeft dat de Europese ondernemingen belangrijke voordelen kunnen halen uit een gezamenlijk optreden. Indien de inspanningen om op de Japanse markt door te dringen op het niveau van de EU worden geleverd zou dit tot aanzienlijke schaalvoordelen voor talrijke sectoren leiden.

Om al deze redenen heeft de EU gedurende vele jaren een belangrijk budget besteed aan het bevorderen van de export naar Japan, met name die van kleine en middelgrote ondernemingen. Een groot deel daarvan gaat naar het succesvolle Executive Training Programme (ETP). De laatste jaren heeft de Commissie in nauwe samenwerking met vertegenwoordigers van de autoriteiten van de Lid-Staten die instaan voor bevordering van de export in haar programma "Gateway to Japan" kostenefficiënte en gerichte procedures ontwikkeld om Europese ondernemingen op de Japanse markt te brengen. Thans is het ogenblik aangebroken om de juistheid van deze aanpak te toetsen. De Commissie is van plan om tegelijk met deze mededeling een voorstel in te dienen voor een verordening van de Raad waarbij de programma's ter bevordering van de export naar Japan een solide rechtsgrondslag wordt verschaft.

In 1995 heeft het aan het bevorderen van de export naar de Japanse markt bestede budget voor de eerste keer sedert de sterke inkrimping in 1993 opnieuw hetzelfde nominale niveau bereikt als in 1992. In deze periode is de yen/ecu-koers van 162,01 in januari 1992 tot 125,62 in januari 1995 gedaald. Het grote gedeelte van de activiteiten ter bevordering van de export dat in Japan plaatsvindt, met inbegrip van de werkingskosten van het ETP-programma, kost thans in ecu uitgedrukt navenant meer. Met andere woorden op het ogenblik dat de Unie haar beleid ten opzichte van Japan tracht te versterken, ligt het reële niveau van haar exportbevorderingsactiviteiten lager dan vele jaren terug het geval was. De Commissie zal nagaan of, rekening houdend met de algemene beperkingen op het externe hoofdstuk van de begroting, een wezenlijke verhoging van het Japan-EXPROM-budget voor 1996 (uitgedrukt in ecu) kan worden gevraagd.

De effectiviteit van de EXPROM-activiteiten van de Commissie, met name die van haar programma "Gateway to Japan" is nog vergroot door het sluiten van een administratieve regeling met het MITI, waarbij een structuur is opgezet die ervoor moet zorgen dat de Japanse programma's ter bevordering van de import de EXPROM-activiteiten van de EU daadwerkelijk steunen en kracht bijzetten.

6.9. Industriële samenwerking

Hetzelfde doel, namelijk het verbeteren van de kennis van de Europese industrie en van haar vermogen om de marktmogelijkheden in Japan te benutten, wordt nagestreefd met het programma voor industriële samenwerking (Industrial Cooperation Programme) dat gezamenlijk door de Commissie en MITI wordt geleid en in 1995 aanzienlijk is uitgebreid.

Een van de eerste belangrijke voorbeelden van de industriële samenwerking tussen de EU en de Japanse industrie is het Centrum voor Industriële Samenwerking tussen de EU en Japan dat in 1987 in Tokio is opgericht. Dit centrum heeft tot doel succesvolle zakenrelaties tussen Europese en Japanse ondernemingen te bevorderen door Europees leidinggevend personeel bekwaam te maken voor industriële samenwerking met Japanse vennootschappen binnen en buiten Japan. Het verstrekt Europese ondernemingen ook uitvoerig informatie over de Japanse marktvoorwaarden, verleent bijstand en zorgt voor contacten in Japan. Na de goedkeuring van een onafhankelijk statuut en een eigen financieel reglement in 1994/1995 worden thans de mogelijkheden onderzocht om de activiteiten van het centrum op het gebied van de industriële samenwerking tussen de EU en Japan verder uit te breiden. Het welslagen hiervan zal afhangen van de politieke flexibiliteit van beide partijen en ook van de beschikbare financiële middelen.

De Commissie en MITI hebben sedert 1992 een aantal programma's inzake industriële samenwerking op specifieke gebieden ontwikkeld en gesteund. Deze activiteiten hadden betrekking op auto-onderdelen en componenten, consumentenelektronika, computers en bedrijfsmachines. Deze programma's hebben zeer positieve resultaten opgeleverd en de Commissie en MITI hebben er in het kader van het industrieel beleid en de samenwerkingsdialoog tussen de EU en Japan mee ingestemd om deze activiteiten tot andere sectoren uit te breiden.

Andere activiteiten zoals het programma voor de opleiding van menselijk potentieel (Human Resources Training Programme) en de fellowship-programma's die tot doel hebben Europese industriëlen en wetenschapsmensen op te leiden, dragen ertoe bij dat de cultuurkloof wordt verkleind en dat de kennis van de Europeanen van Japan wordt opgetrokken tot het zeer hoge kennisniveau dat Japanse industriëlen en wetenschapsmensen van Europa hebben.

6.10 Onderzoek en ontwikkeling

Samenwerking bij O&O is een krachtige stimulans gebleken voor verdere industriële samenwerking. Japan levert een krachtige inspanning om een belangrijke rol te spelen op het vlak van de internationale wetenschap en technologie. Specifieke maatregelen zijn genomen om dit beleid te bevorderen door het financieren van samenwerking en het openstellen van het nationaal fundamenteel onderzoek voor vreemdelingen. Er blijven echter nog belangrijke hinderpalen bestaan. De omvang van de samenwerking met de EU is betrekkelijk klein.

Deze hinderpalen voor de samenwerking vinden vaak hun oorsprong in de bezorgdheid omtrent het concurrentievermogen van de industrie en ook omtrent kwesties in verband met intellectuele eigendom. Hinderpalen die het gevolg zijn van beperkingen op het O&O-beleid houden hier nauw verband mee. Ruimere beleidskwesties zoals non-proliferatie, handelsgeschillen en regulering spelen ook een rol. Er kan ook wantrouwen bestaan tegenover de beweegredenen van de andere partij. Culturele en taalbarrières moeten worden overwonnen.

Het programma inzake internationale samenwerking (Activiteit 2) van het Vierde Kaderprogramma steunt wetenschappelijke en technologische beurzen die worden toegekend aan jonge Europese vorsers die in Japan studeren om de basis te leggen voor de ontwikkeling van de wetenschappelijke en technologische samenwerking. Bovendien kunnen Japanse partners thans op projectbasis deelnemen aan een aantal specifieke programma's van het Vierde Kaderprogramma.

De recente besprekingen in het kader van de mondiale informatiemaatschappij hebben aangetoond dat zowel de EU als Japan mogelijkheden zien om hun betrekkingen uit te breiden door een grotere samenwerking op het gebied van O&O en meer in het bijzonder O&O ten behoeve van de informatietechnologie en andere technologieën.

6.11. Participatie van de Lid-Staten en het Europese bedrijfsleven

Sedert het laatste debat in de Raad over Japan is het voldoende duidelijk geworden dat de middelen waarover de EU en haar Lid-Staten beschikken voor de betrekkingen met Japan beter zouden kunnen worden gecoördineerd en dat het beleid van de Unie ten opzichte van Japan op doeltreffender en doelmatiger wijze ten uitvoer zou kunnen worden gelegd.

Rekening houdend hiermee moet de Commissie nauw samenwerken met de vertegenwoordigers van de Lid-Staten. Het Comité van Artikel 113 zal wat het commercieel beleid betreft de rol blijven vervullen die het door het Verdrag heeft toevertrouwd gekregen en de Commissie spreekt de wens uit dat voldoende tijd zou kunnen worden gevonden voor het geregeld bespreken van vraagstukken die verband houden met Japan. Daarnaast apprecieert de Commissie de mogelijkheid van dagenlange, diepgaande besprekingen van het ten opzichte van Japan gevoerde beleid in haar groep van Japan-deskundigen. Om een en ander produktiever te maken is zij van plan de vergaderingen van deze groep op meer geregelde tijdstippen (ten minste driemaal per jaar) te laten doorgaan en op geregelde basis de deelname van twee deskundigen uit de diverse hoofdsteden te financieren om aldus te kunnen profiteren van het volledige gamma deskundigheid van de Lid-Staten en hun ervaring met contacten met Japan, ook al is die over meer dan één ministerie gespreid. Tenslotte vindt de Commissie het belangrijk dat wordt geprofiteerd van de inbreng van de ambassades van de Lid-Staten in Tokio, die nauw voeling moeten blijven houden met de ontwikkeling van het gedachtengoed in de communautaire instellingen.

De Commissie is ook van plan om nauwe contacten te blijven onderhouden met het Europese bedrijfsleven, zowel rechtstreeks als via vertegenwoordigende organisaties. Zij zal het ook in de toekomst op prijs stellen om van het Europese bedrijfsleven informatie te ontvangen over alle mogelijke specifieke problemen die zij op het vlak van de toegang van goederen en diensten tot de Japanse markt hebben ondervonden.

6.12. Kennisonevenwicht

Het aantal Japanse zakenlui dat kennis van en ervaring met Europa heeft is veel groter dan omgekeerd het geval is. Dit kennisonevenwicht bevoordeelt de Japanse ondernemingen die in Europa handel drijven ten opzichte van Europese ondernemingen die op de Japanse markt bedrijvig zijn. Daarom zal de Commissie, indien mogelijk in samenwerking met de Japanse regering, stages van huidige of toekomstige Europese zakenmensen in Japan blijven aanmoedigen en bevorderen. De volgende programma's bestaan reeds :

- het Executive Training Programma van de Commissie (programma voor de opleiding van leidinggevend personeel);
- het Science and Technology Fellowship Programme van de Commissie;
- het Manufacturing Technology Fellowship Programme van de Japanse regering;

- het studieprogramma "Uitvoer naar Japan" van JETRO;
- de programma's van het Centrum voor Industriële Samenwerking tussen Japan en de EU.

Deze bestaande programma's zouden kunnen worden aangevuld met initiatieven om het aanleren van Japans en het verwerven van inzicht in de Japanse cultuur, wetgeving en zakenpraktijken in de EU te bevorderen. Instellingen die dergelijke cursussen organiseren zouden in een netwerk kunnen worden samengebracht. Het niveau van de uitwisselingsbezoeken van Europeanen aan Japan dient te worden opgetrokken tot het huidige niveau van het uitwisselingsprogramma tussen de VS en Japan. Hierdoor zou een begin kunnen worden gemaakt met het wegwerken van het gebrek aan wederzijds inzicht tussen Japan en Europa, dat in het strategie-document voor Azië als een algemeen probleem in de betrekkingen van de EU met Azië is aangemerkt.

6.13. Macro-economische kwesties

De bilaterale dialoog tussen de EU en Japan over macro-economische onderwerpen moet intenser en systematischer worden gevoerd, vooral in het licht van de ontwikkeling in de richting van het EMS. Specifieke kwesties zoals de macro-economische gevolgen voor Japan en zijn partners van onder andere deregulering en het effect van een verouderende bevolking dienen te worden onderzocht en de dialoog moet tot andere gebieden worden uitgebreid.

Tenslotte moet op multilaterale fora een grotere inspanning worden geleverd om te komen tot samenwerking met Japan bij het verwezenlijken van gemeenschappelijke doelstellingen zoals het verdelen van de lasten bij het verlenen van macro-financiële bijstand en het verkleinen van het begrotingstekort van de VS. Hiervoor is daadwerkelijke coördinatie van de standpunten van de Lid-Staten op een aantal van die fora vereist.

6.14. Informatiemaatschappij

De totstandbrenging van de mondiale informatiemaatschappij is zowel in Japan als in Europa het onderwerp van regeringsbesprekingen en projecten. Via de gevestigde dialoog over onderwerpen in verband met communicatie hebben de eerste gedachtenwisselingen tussen Japanse en Europese ondernemingen (particuliere en openbare) plaatsgehad om de standpunten ten aanzien van belangrijke kwesties die daarmee verband houden (zoals deregulering, nieuwe aspecten van de regelgeving, problemen in verband met de markttoegang, ontwikkeling van mondiale toepassingen, standaardisering en interoperabiliteit van mondiale netwerken, enz.) met elkaar te vergelijken. Zowel Japan als de EU hebben belangstelling getoond voor wereldomspannende modelprojecten die door de G7-Conferentie van 25 en 26 februari in Brussel zijn aanbevolen.

6.15. Voorstellen

De grote lijnen van het beleid inzake de economische betrekkingen moeten worden gehandhaafd. De tenuitvoerlegging van dit beleid dient echter te worden versterkt. De Commissie blijft van al haar contacten in Japan systematisch gebruik maken om druk uit te oefenen in de richting van verdere openstelling van de markt en eliminering van alle handelsbelemmeringen. De samenwerking tussen EU en Japan moet tevens worden uitgebreid en verdiept. In het algemeen is het nodig de specifieke aard en de intensiteit van de EU-betrekkingen met Japan zichtbaarder te maken bij het Japanse publiek, maar ook bij politici en bestuurders. Zoals reeds gezegd in de mededeling inzake een nieuwe Azië-strategie, werkt de Commissie thans aan een informatiestrategie voor Japan.

De Commissie heeft in dit verband tevens de volgende voornemens:

- waar van toepassing volledig gebruik maken van de WTO;
- nauwlettend volgen hoe de toegang tot overheidsopdrachten wordt gewaarborgd, overeenkomstig het aanbod van Japan in het kader van de Gatt-Overeenkomst inzake overheidsopdrachten;
- voortzetten van de besprekingen in het TAM met het oog op een grotere bijdrage daarvan tot het oplossen van problemen in verband met markttoegang en het creëren van handelsmogelijkheden;
- ontwikkeling van de dialoog inzake deregulering tot een doeltreffend instrument voor een permanente gedachtenwisseling met Japan inzake deregulering in het algemeen en het Japanse dereguleringsprogramma in het bijzonder;
- inventarisatie van de belangrijkste maatregelen om het klimaat voor buitenlandse investeringen in Japan te verbeteren, zulks in nauwe samenwerking met het Europese bedrijfsleven in Japan; trachten een en ander te bereiken binnen de bestaande dialoogstructuren;
- gebruik maken van de bestaande dialoog inzake het concurrentiebeleid om te ijveren voor meer open concurrentie op de Japanse markt;
- stimuleren van het ontwikkelen van betrekkingen tussen het Europese en het Japanse bedrijfsleven en ook met de keiretsu;
- om de mogelijkheden die de dienstensector biedt te ontwikkelen zal de Commissie onderzoeken hoe de Europese dienstensector zich sterker kan profileren op de Japanse markt, en hoe hierover betrouwbaarder gegevens kunnen worden verkregen; op deze basis zal de Commissie een nieuw programma voor exportbevordering op dit gebied voorstellen;
- voortzetten en consolideren van bestaande programma's voor exportbevordering (ETP en Gateway to Japan); binnen de mogelijkheden van de begroting zal de Commissie onderzoeken of het mogelijk is hiervoor vanaf 1996 een aanzienlijke verruiming van het budget te realiseren;

- handhaven, versterken en uitbreiden van de bestaande programma's voor industriële samenwerking;
- gebruik maken van het Vierde Kaderprogramma om tot ruimere technologische samenwerking met Japanse ondernemingen en universiteiten te komen, bijvoorbeeld voor seismologisch onderzoek of technologieën en opleidingen, in connectie met de totstandbrenging van een wereldwijde informatiemaatschappij;
- voorstellen doen aan de Lid-Staten en het bedrijfsleven voor gezamenlijke campagnes met betrekking tot bepaalde markttoegangskwesties; deze campagnes zouden gecoördineerd moeten verlopen, zodat de communautaire solidariteit zo effectief mogelijk kan werken;
- zo veel mogelijk gebruik maken van de deskundigheid die bij het Europese bedrijfsleven in Japan voorhanden is;
- betere banden creëren met het bedrijfsleven in Europa;
- coördineren van de voorzieningen van de Lid-Staten en de Commissie in Tokyo, om de samenwerking van Europa met Japan te versterken en zicht te houden op de ontwikkelingen in Japan, bijvoorbeeld op het gebied van deregulering;
- streven naar een netwerk van academische instellingen in Europa die over programma's beschikken waarbij een academische graad in de economie of de bedrijfskunde kan worden behaald in combinatie met directe ervaring met de Japanse samenleving;
- de Lid-Staten verzoeken een overzicht te geven van hun activiteiten ter stimulering van intellectuele en culturele contacten tussen Europeanen en Japanners; op basis hiervan kan worden gezien op welke gebieden Europese programma's een nuttige aanvulling zouden kunnen bieden op de activiteiten van de Lid-Staten;
- samen met de Japanse overheid onderzoeken hoe het aantal uitwisselingscontacten waarbij Europeanen Japan bezoeken meer in overeenstemming kan worden gebracht met het aantal Japanners dat Europa bezoekt en het aantal Amerikanen in Japan;
- onderzoeken of een gezamenlijk programma kan worden ontwikkeld om het onderwijs in de Japanse taal in de Unie aan te vullen en de effectiviteit ervan te verhogen;
- voorstellen doen voor financiering van de bovenstaande activiteiten binnen de grenzen van de budgettaire mogelijkheden.

Naast het bovenstaande zouden het Voorzitterschap en de Commissie de Japanse autoriteiten moeten voorstellen in Tokyo een grote conferentie over de samenwerking tussen EU en Japan te organiseren. Hieraan zou kunnen worden deelgenomen door vertegenwoordigers van overheid, universiteiten en particuliere sector, en gehoopt wordt op een sterke vertegenwoordiging uit de Lid-Staten. Met zo'n conferentie kan de aandacht worden gevestigd op bestaande bilaterale programma's van de Lid-Staten, en kan worden onderzocht op welke gebieden de EU actiever moet optreden.

7. SAMENWERKING OP ANDERE GEBIEDEN

Sinds de Verklaring van 1991 worden op tal van gebieden regelmatig bijeenkomsten gehouden tussen de Europese Commissie en de Japanse overheid. Deze bijeenkomsten vormen het kader voor een beleidsdialoog; hierop moet nu worden voortgebouwd bij het ontwikkelen van concrete samenwerkingsactiviteiten met betrekking tot specifieke projecten (zie bijlage III voor een beschrijving van de bestaande dialoogstructuur). O.a. de volgende gebieden komen voor dergelijke projecten in aanmerking:

- WTO-activiteiten
- ontwikkelingshulp en humanitaire hulp
- milieu en milieutechnologie
- aanpassing van de samenleving aan de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en aan de demografische en technologische ontwikkelingen
- onderzoek en ontwikkeling
- samenwerking tussen ondernemingen in Azië en de Pacific
- informatiemaatschappij
- onderwijs
- cultuur

8. CONCLUSIES

Gezien de ontwikkelingen in de EU en in Japan is een herijking van de betrekkingen nodig. Deze mededeling pleit ervoor de politieke betrekkingen tussen Japan en de EU een groter gewicht te geven, vanwege de eigen merites daarvan, maar ook als tegenwicht voor de invloed van de Verenigde Staten. Japan streeft ernaar op internationaal niveau een krachtiger rol te spelen: de EU kan dit proces toejuichen en steunen en zo trachten er enige invloed op uit te oefenen, of zij kan passief toekijken zonder een poging te doen er vorm aan te geven. De Commissie pleit voor de eerste optie. Zij meent dat Europa er veel bij te winnen heeft als zij het ontstaan van een nieuw Japan ondersteunt, een Japan dat een partner is die evenals de Unie streeft naar een vreedzame en veilige wereld en een open multilateraal handelsklimaat. Intensievere politieke betrekkingen kunnen ook de bilaterale economische betrekkingen vooruit helpen. Dit kan ertoe bijdragen dat de huidige fricties in het handelsverkeer worden weggenomen en dat wegen worden gevonden die leiden tot samenwerking in plaats van rivaliteit.

- Gezien het voorgaande wordt de Raad verzocht:
- de in deze mededeling beschreven aanpak goed te keuren;
- te besluiten tot een verdieping van de politieke dialoog met Japan, zoals voorgesteld in deel 5;

- de benadering van economische vraagstukken te versterken, zoals beschreven in punt 6.11, en met name verder te gaan met het TAM, de dialoog inzake deregulering, concurrentie en industriële samenwerking te intensiveren, wegen te zoeken ter verbetering van het klimaat voor EU-investeringen in Japan en de banden tussen het bedrijfsleven in de EU en Japan, en te onderzoeken hoe de onevenwichtige verdeling van kennis kan worden verbeterd;
- de Commissie op te dragen de hier beschreven aanpak voort te zetten, en waar nodig nieuwe voorstellen in te dienen, ook met betrekking tot de begroting voor 1996, een en ander binnen de begrenzings van de beschikbare middelen.

EU-JAPAN: BELANGRIJKSTE ECONOMISCHE INDICATOREN

BRUTO BINNENLANDS PRODUKT

<i>miljard ecu</i>	1993	EU=100
Japan	3617,5	67,4
EU	5365,8	100,0
USA	5417,3	100,9

Bron: Europese Commissie

GROEI BBP

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994*	1995**	1996**
Japan	5,0	2,6	4,1	6,2	4,7	4,8	4,0	1,3	0,1	0,7	2,2	2,7
EU	2,4	2,8	2,9	4,2	3,5	3,0	1,5	1,1	-0,4	2,6	2,9	3,2
USA	5,0	2,6	3,1	3,9	2,7	0,8	-1,1	2,6	3,0	3,9	2,7	2,3

Bron: Europese Commissie

EXPORT EU 1993

<i>miljard ecu</i>	Waarde	% totale export EU
naar Japan	22,7	4,66%
naar USA	85,1	17,48%

Bron: Eurostat

INVOER EU 1993

<i>miljard ecu</i>	Waarde	% totale export EU
uit Japan	47,2	9,74%
uit USA	83,7	17,27%

Bron: Eurostat

OVERSCHOT LOPENDE REKENING BETALINGSBALANS JAPAN IN % VAN BBP JAPAN

1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994*	1995**	1996**
3,6%	4,2%	3,6%	2,7%	2,0%	1,2%	2,2%	3,2%	3,1%	2,7%	2,5%	2,5%

Bron: Europese Commissie

EU-JAPAN: BELANGRIJKSTE ECONOMISCHE INDICATOREN

HANDELSVERKEER JAPAN MET EU

<i>miljard ecu</i>	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Export naar EU	26,23	31,17	32,66	39,66	43,47	42,04	47,75	48,12	48,22	48,31
groei % per jaar	3,10%	18,83%	4,78%	21,43%	9,61%	-3,29%	13,58%	0,77%	0,20%	0,18%
Invoer uit EU	16,19	18,41	15,39	20,39	25,54	27,52	25,66	24,06	25,74	29,82
groei % per jaar	5,00%	13,71%	-16,40%	32,49%	25,26%	7,75%	-6,76%	-6,24%	6,98%	15,85%
Handelsbalans Japan	10,04	12,76	17,27	19,27	17,93	14,52	22,09	24,06	22,48	18,49
groei % per jaar	2,03%	27,09%	35,34%	11,58%	-6,95%	-19,02%	52,13%	8,92%	-6,57%	-17,75%

Bron: Japans ministerie van Handel (cijfers gepubliceerd in USD, omrekeningskoers: jaargemiddelde wisselkoers USD/ecu)

EU-JAPAN DIENSTENVERKEER (miljard ecu)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Diensten										
Export EU	4,94	4,85	5,41	6,46	7,76	7,81	7,58	9,37	-	-
Invoer EU	3,10	3,05	3,13	3,96	4,37	4,52	4,71	5,72	-	-
Handelsbalans EU	1,84	1,80	2,28	2,50	3,39	3,29	2,87	3,65	-	-

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Inkomsten uit investeringen										
Export EU	9,40	9,99	11,34	16,34	24,47	25,14	29,01	22,45	-	-
Invoer EU	6,08	6,97	8,23	11,10	16,26	16,80	19,72	15,57	-	-
Handelsbalans EU	3,32	3,02	3,11	5,24	8,21	8,34	9,29	6,88	-	-

Bron: Eurostat

WISSELKOERS YEN-ECU

1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
180,56	165,00	166,60	151,46	151,94	183,68	166,49	164,21	130,15	121,32

Bron: Eurostat

Noten: * raming EG
 ** prognose EG

EU-JAPAN: BELANGRIJKSTE ECONOMISCHE INDICATOREN

JAPANESE DIRECTE INVESTERINGEN IN HET BUITENLAND

<i>miljoen USD</i>	begrotingsjaar 1993	cumulatief totaal t/m 31.03.1994
EU (11)	7,111	77,782
USA	14,725	177,098

Noot: EU (11) = Verenigd Koninkrijk, Nederland, Duitsland, Luxemburg,
Frankrijk, Spanje, België, Italië, Ierland, Portugal, Griekenland

Bron: *ministerie van Financiën Japan*

BUITENLANDSE DIRECTE INVESTERINGEN IN JAPAN

<i>miljoen USD</i>	begrotingsjaar 1993	cumulatief totaal t/m 31.03.1994
EU (9)	539	5,635
USA	930	12,174

Noot: EU (9) = Verenigd Koninkrijk, Nederland, Duitsland, Frankrijk,
Ierland, België, Denemarken, Luxemburg, Italië

Bron: *ministerie van Financiën Japan*

Bijlage II

TOEGANG TOT DE JAPANSE MARKT

VORDERINGEN SEDERT JANUARI 1993

TOEGANG TOT DE JAPANESE MARKT VORDERINGEN SEDERT JANUARI 1993

De consequente en globale aanpak van de problemen met Japan (voortdurend opnieuw aan de orde stellen van geschilpunten, in samenhang met een constructieve dialoog over concrete onderwerpen op een aantal belangrijke gebieden) en het streven van dit land naar hervormingen en een betere integratie in de wereldeconomie hebben sedert januari 1993 de volgende resultaten opgeleverd :

Overheidsopdrachten. De Japanse regering heeft in januari haar regeringsprogramma betreffende overheidsopdrachten aangekondigd dat met ingang van 1 april ten uitvoer zou moeten worden gelegd. Dit programma voorziet in een verduidelijking van de procedures, bevat regels om offertevervalsing door illegale prijsafspraken tegen te gaan en biedt inschrijvers die zich gediscrimineerd achten de mogelijkheid hun zaak aan een onafhankelijk orgaan voor geschillenbeslechting voor te leggen. Over de tenuitvoerlegging in de praktijk, vooral op het niveau van de lokale overheden, bestaat echter nog onduidelijkheid.

De wet betreffende de administratieve procedures, die op 1 oktober in werking is getreden en die erop gericht is deze procedures te vereenvoudigen en te verduidelijken, legt een aantal verplichtingen op, te weten de verplichting tot het vaststellen van termijnen voor de behandeling van offertes en tot het opstellen van schriftelijke administratieve richtlijnen. Japan volgt hiermee de algemene lijn van het dereguleringsprogramma dat in hoofdzaak erop gericht is de administratieve procedures te stroomlijnen en te verbeteren. Indien deze wet volledig ten uitvoer wordt gelegd, komt hij tegemoet aan onze oude klacht dat de door de ministeries uitgevaardigde administratieve instructies ondoorzichtig en obstructief zijn. Deze wet blijkt echter een aantal leemten te vertonen.

De EU vraagt reeds geruime tijd dat de bevoegdheden en actiemogelijkheden van de Fair Trade Commission (FTC) worden versterkt. Het personeelsbestand van de FTC werd vorig jaar met 8 % verhoogd zodat dit orgaan thans over 60 % meer personeel beschikt dan in 1989. Recente wijzigingen in het beleid van de FTC hebben ertoe geleid dat de administratieve richtlijnen thans in een striktere interpretatie van de anti-monopoliewet en in meer gedetailleerde voorschriften betreffende de termijnen voor de inschrijving op overheidsopdrachten voorzien. Bovendien heeft de FTC op verzoek van de Commissie twee studies betreffende concurrentieverstorende praktijken uitgevoerd.

Wat de buitenlandse juristen betreft, heeft de EU na lang aandringen een liberalisatie van de juridische situatie kunnen bewerkstelligen. Buitenlandse juridische adviseurs in Japan mogen nu de firmanaam van de in hun eigen land gevestigde onderneming gebruiken (zij het met de in het Japans gestelde toevoeging "buitenlands juridisch adviseur") en de eisen met betrekking tot de ervaring van deze adviseurs werden versoepeld. Bovendien voorziet de nieuwe wet, die in mei door de Diet werd aangenomen, onder meer in de mogelijkheid van samenwerking met Japanse juristen in het kader van gezamenlijke ondernemingen.

Op het gebied van de financiële dienstverlening wordt in het kader van het op 5 juli goedgekeurde dereguleringspakket een aantal hervormingen voorgesteld op uiteenlopende gebieden. Deze voorzien onder meer in de invoering van een makelaardijstelsel voor het assurantiewezen, de vervanging van het vergunningenstelsel voor verzekeringsprodukten door een registratiesysteem (file-and-use) en in een hele reeks andere liberalisatiemaatregelen, procedurele verbeteringen en wijzigingen van de bestaande voorschriften. Helaas komen de voorgenomen maatregelen toch in onvoldoende mate aan de Europese eisen tegemoet en worden deze eisen derhalve nogmaals aan de orde gesteld in de lijst met dereguleringsverzoeken die op 28 oktober aan onze Japanse gesprekspartner werd toegezonden.

Japan heeft het recente probleem in verband met de invoer van mineraalwater opgelost door zijn voorschriften op dit gebied te wijzigen overeenkomstig het voorstel dat tijdens het topoverleg in juli van dit jaar naar voren werd gebracht.

De Japanse autoriteiten hebben eindelijk geaccepteerd dat uit Spanje uitgevoerde citroenen aan boord een diepkoelbehandeling ondergaan in containers met vier sensoren (Japan eiste steeds dat deze containers met zes sensoren waren uitgerust). Hoewel hiermede een fyto-sanitair probleem voor een Lid-Staat opgelost is, zijn er nog heel wat andere problemen met betrekking tot de markttoegang voor landbouwprodukten en levensmiddelen uit de EU in haar geheel.

Hoewel de opheffing van de differentiële belasting op gedistilleerd één van de belangrijkste eisen van de EU blijft, moet toch worden erkend dat de Japanse autoriteiten op dit gebied enige vorderingen hebben gemaakt, in die zin dat zij dit verschil in twee van hun begrotingen, namelijk die van 1989 en die van 1994, hebben gereduceerd.

Warenhuiswet : de Japanse autoriteiten hebben één van de verzoeken van de EU op dit gebied ingewilligd door het verbod op de verkoop van gedistilleerd in warenhuizen met een grondoppervlak van meer dan 10.000 m² op te heffen. Hoewel dit een belangrijke concessie is, zou deze liberalisatie ook voor kleinere warenhuizen moeten gelden.

De verplichting tot overleg met naburige winkelhouders werd afgeschaft. Het meest recente ministeriële besluit ter zake, namelijk dat van 1993, voorziet in een versoepeling van de sluitingstijden en de verplichte sluitingsdata voor warenhuizen (wet aangenomen op 1 mei 1994). Het aantal bepalingen dat beperkingen oplegt aan de exploitatie van warenhuizen is echter nog altijd groot en ook op dit gebied dienen derhalve nog heel wat problemen te worden opgelost.

Met ingang van april 1995 zal op levensmiddelen een uiterste datum van houdbaarheid worden aangebracht ("ten minste houdbaar tot ... ") in plaats van de fabricagedatum. Dit nieuwe systeem, dat in overeenstemming is met de Codex Alimentarius, wordt door de Commissie toegejuicht.

De Commissie handhaaft evenwel haar eis dat het Ministerie van Landbouw en Visserij (i) een dienstinstructie opstelt waarin wordt bevestigd dat het niet noodzakelijk is naast de houdbaarheidsdatum ook de fabricagedatum te vermelden en (ii) niet in het openbaar verklaart dat de Japanse regering het vermelden van de fabricagedatum niet kan verbieden.

De Commissie heeft haar tevredenheid uitgesproken over het initiatief van MITI een constructieve oplossing ter tafel te brengen voor het reeds lang aanslepende probleem in verband met vlas en ramee, die beide met het woord "asa" worden aangeduid. Hoewel de EU de eis handhaaft dat op etiketten een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen "asa-vlas" en "asa-ramee", is de Commissie bereid samen met de bedrijfstak, MITI en JETRO een promotieactie op te zetten om, althans gedurende een overgangperiode, een etiketteringssysteem aan te moedigen dat meer informatie bevat.

De Commissie heeft met voldoening kennis genomen van het voornemen van MITI om alle 500 elektrische apparaten (behoudens een klein aantal uitzonderingen) de komende vijf jaar geleidelijk van categorie A (overheids Certificering) naar categorie B (autocertificering) over te brengen. Zij handhaaft evenwel haar eis dat een eventuele overgangperiode, tijdens welke elektrische apparaten, hetzij aan de traditionele Japanse JIS-normen, hetzij aan de nieuwe op de IEC gebaseerde normen dienen te voldoen, niet langer mag zijn dan strikt noodzakelijk is.

Bijlage III

HET BESTAANDE RAAMWERK VOOR SAMENWERKING TUSSEN DE COMMISSIE EN JAPAN

1. INDUSTRIEBELEID EN SAMENWERKING

Versterking van de industriële samenwerking tussen de EU en Japan is een belangrijk onderdeel van het EU-beleid. Om dat te verwezenlijken waren er eerst enkele op zichzelf staande initiatieven, die de weg effenden voor een meer systematische aanpak. De aanzet tot een gezamenlijk proefprogramma op het gebied van de consumentenelektronica werd gegeven in 1991 en dit programma ging van start in 1993. Wegens het succes van dit programma werd besloten om met soortgelijke projecten van start te gaan op andere gebieden, met name auto-onderdelen (het eerste JAMA-CLEPA Seminar "Selling European Car Parts to Japanese Automobile Manufacturers" vond op 6 en 7 maart 1995 plaats in Parijs), computer- en kantoorapparatuur (Japans-Europees Subcontractprogramma voor Informatietechnologie) en zullen ze misschien ook in andere sectoren worden uitgevoerd.

Een regelmatige dialoog tussen de EU en Japan over industriebeleid en industriële samenwerking op ministerieel niveau werd ingesteld tijdens de Ministersbijeenkomst in januari 1993. Jaarlijkse vergaderingen op hoog niveau vinden in het midden van het jaar plaats op het niveau van directeuren-generaal en de jaarlijkse tussentijdse evaluatie (mid-term review) vindt op het niveau van directeuren plaats aan het eind van het jaar. De dialoog wordt gehouden om een forum tot stand te brengen voor het evalueren van afzonderlijke samenwerkingsprogramma's, het voortbouwen op de ervaring die daarbij is opgedaan en het uitbreiden van dergelijke initiatieven. De eerste dialoog vond plaats in Brussel op 26 en 27 mei 1993 en was hoofdzakelijk gewijd aan het bespreken van mogelijkheden om contacten tussen bedrijfstakken bilateraal te stimuleren.

De tweede dialoog vond plaats op 14 juni 1994. Er werd besloten tot uitbreiding van de industriële samenwerking tot auto-onderdelen en kantoorapparatuur, tot het oprichten van een nieuwe Werkgroep Informatiebeleid (IPWG) en tot het instellen van regelmatige rondetafelgesprekken van industriëlen, waaraan zal worden deelgenomen door prominente industriëlen van beide partners. Het eerste ronde-tafelgesprek van industriëlen vond plaats op 9 februari 1995. De industriëlen besloten gegevens uit te wisselen, vooral over normalisatie, en werkgroepen in te stellen voor een aantal gebieden, waaronder deregulering, privatisering, milieu, normalisatie, bescherming van intellectuele-eigendomsrechten, totstandbrenging van een mondiale informatie-infrastructuur, risicokapitaalondernemingen, strategieën ten aanzien van ontwikkelingslanden en de arbeidsmarkt.

De Werkgroep Informatiebeleid heeft tot taak informatie met betrekking tot het opzetten van een wereldomspannende informatie-infrastructuur uit te wisselen, ertoe bij te dragen dat het beleid van de EU en Japan meer op elkaar wordt afgestemd en gezamenlijke projecten en toepassingen op het gebied van de informatietechnologie uit te werken. De werkgroep zal zich vooral buigen over wetgeving en institutioneel kader, interoperabiliteit, O&O, menselijke hulpbronnen, toepassingen en evaluatie van afzetmogelijkheden.

Naast de door het Centrum voor Industriële Samenwerking EU-Japan geboden opleidingscursussen zorgt de Commissie voor de selectie en financiële ondersteuning van jonge Europese ingenieurs om deel te nemen aan het Japanse "Manufacturing Technology Fellowship Programme", dat hun de mogelijkheid biedt om gedurende zes tot elf maanden in Japanse fabrieken te werken.

De taakomschrijving voor het Samenwerkingsprogramma "Intelligent Manufacturing System", waaraan de EU, Japan, de EVA-landen, de VS, Canada en Australië deelnemen, is momenteel in behandeling bij de Raad. Doelgroepen voor dit veelbelovende programma zijn Europese bedrijven uit de volgende sectoren: automobiëlindustrie, ruimtevaarttechnologie, chemie, informatietechnologie, gereedschapswerktuigen.

2. SAMENWERKING INZAKE CONCURRENTIEBELEID

De dialoog op het gebied van het concurrentiebeleid vindt plaats in de vorm van jaarlijks overleg op hoog niveau tussen de Japanse Fair Trade Commission (FTC) en de Europese Commissie op het niveau van directeuren-generaal. Regelmatig vindt parallel met dit overleg een ontmoeting plaats tussen de voorzitter van de Fair Trade Commission en het voor concurrentiebeleid bevoegde lid van de Commissie (de heer Van Miert). Sinds 1993 worden er ook regelmatig, beurtelings in Tokio en Brussel seminars over concurrentiebeleid gehouden.

De FTC heeft naar aanleiding van een verzoek van de Europese Commissie twee studies uitgevoerd over specifieke terreinen (distributie landbouwchemicaliën en kunststofindustrie) waarop mogelijke overtreding van mededingingsvoorschriften de Europese exporteurs schade berokkent. Het resultaat van deze rapporten wordt nu door beide partijen beoordeeld.

Er werden twee seminars over het concurrentiebeleid van de EU en Japan gehouden in Tokio (november 1993) en Brussel (september 1994); de seminars werden bijgewoond door autoriteiten die bevoegd zijn voor concurrentie, associaties van industriëlen en consumentenverenigingen, leden van het Europees Parlement en vertegenwoordigers uit de academische wereld.

In december 1994 begon de FTC op verzoek van de Commissie aan een studie over mogelijke overtreding van mededingingsvoorschriften in de sector grondverzetapparatuur.

3. SAMENWERKING OP HET GEBIED VAN WETENSCHAP EN TECHNOLOGIE

Op de Ministersbijeenkomst in januari 1993 werd besloten tot het instellen van een Forum voor Wetenschap en Technologie, waar het beleid ter zake kan worden besproken en gecoördineerd en waar lopende bilaterale projecten kunnen worden geëvalueerd. Dit idee werd in de zomer van 1993 bevestigd bij wege van een officiële briefwisseling tussen de Commissieleden Sir Leon Brittan, Bangemann en Ruberti, enerzijds, en de Japanse minister van Buitenlandse Zaken Muto, anderzijds.

De eerste vergadering van het W en T-Forum op ministerieel niveau vond plaats in juni 1994. Voorts gaf het bezoek van Commissielid Ruberti aan Japan ter gelegenheid van het Forum nieuwe impulsen aan de dialoog tussen verschillende Japanse instellingen en de Commissie. Bij deze vergaderingen werden de grondslagen gelegd voor een eventueel programma voor uitwisseling van academici tussen Japan en de EU. Zij boden tevens de gelegenheid om de lopende bilaterale en multilaterale samenwerking te evalueren. Daarbij stonden kwesties met betrekking tot de menselijke hulpbronnen centraal, waaronder het programma van de Commissie voor opleiding en mobiliteit van onderzoekers in Japan, dat samenhangt met het Japanse programma voor opleiding en mobiliteit van onderzoekers, en sinds december 1994 met het Japanse Genootschap voor Bevordering van de Wetenschap.

4. SAMENWERKING OP HET GEBIED VAN TELECOMMUNICATIE EN AANVERWANTE SECTOREN

Er is een nauwe samenwerkingsrelatie met het Ministerie van Posterijen en Telecommunicatie (MPT) tot stand gekomen sinds het telecommunicatiebeleid van de Gemeenschap in 1986 van start ging.

Ieder jaar wordt er tussen het MPT en de Commissie op het niveau van directeuren-generaal van gedachten gewisseld over het communicatiebeleid. Naast deze plenaire bijeenkomsten wordt er ieder jaar op het niveau van bestuursdeskundigen van gedachten gewisseld in de Werkgroep Netwerk (NWWG); daarbij worden onderwerpen van wederzijds belang gedetailleerd besproken. De NWWG gaat tegenwoordig ook over tot praktische samenwerking, bijvoorbeeld keuring van interoperabiliteit van ISDN-eindapparatuur, een activiteit waar Japanse en Europese bedrijven bij betrokken zijn. Een afzonderlijke groep (trilateraal VS/J/EU) voert jaarlijks besprekingen over vraagstukken met betrekking tot toekomstige landmobiele telecommunicatiesystemen uit het oogpunt van standaardisatie en gebruik van frequenties.

Om de dialoog tussen vertegenwoordigers van de bedrijfstak te stimuleren, nam de Commissie het initiatief om een Forum over Communicatie te organiseren (Parijs, juni 1994); dit Forum werd bijgewoond door ongeveer 150 industriëlen uit Japan en Europa, die de regelgeving, markttoegang en technologische tendensen bespraken. Het MPT zal in september 1995 in Kyoto een tweede bijeenkomst van deze aard organiseren.

De contacten op de verschillende niveaus hebben een meerledig doel: het vergaren van informatie over beleidstendensen in Japan voor telecommunicatie, omroep en multimedia (eveneens als aanvulling op de overeenkomstige multilaterale activiteiten, bijvoorbeeld in het kader van GATS/NGTB, ITU, UPU, enz.), follow-up van het dereguleringsproces in Japan, dat van bijzonder belang is in de telecommunicatiesector in verband met de mondialisering van de multimedia- en communicatie-industrie; vertolking van Europese standpunten voor bepaalde aspecten van markttoegangproblemen (onder meer in de sector telecommunicatiediensten), samenwerking op het gebied van standaardisatie. Het op gang komen van een wereldwijde discussie over de informatiemaatschappij stond centraal bij vele van de gedachtenwisselingen in het recente verleden. De G7-conferentie over de wereldomspannende informatiemaatschappij (Brussel, februari 1995) zal ongeveer twaalf proefprojecten aanbevelen waarvoor Japanse en Europese deelnemers belangstelling blijken te hebben.

5. SAMENWERKING OP SOCIAAL GEBIED

Bij het bezoek van Commissielid Papandreou aan Japan in 1990 werd het startsein gegeven voor de samenwerking op sociaal gebied. De activiteiten gingen van start in 1991 met een in Brussel gehouden driepartijenconferentie (overheid, werkgeversverenigingen en vakbondsvertegenwoordigers) over arbeidsverhoudingen. Tijdens de ontmoeting tussen Commissielid Papandreou en de Japanse minister van Arbeid Okabe in oktober 1991 werd besloten de samenwerking voort te zetten door jaarlijks de volgende activiteiten te organiseren :

- een driepartijenconferentie/seminar om actuele onderwerpen te bespreken. Parallel met dit seminar of deze conferentie wordt een bijeenkomst op hoog niveau gehouden;
- een jaarlijks uitwisselingsprogramma voor deskundigen op het gebied van arbeidsverhoudingen;
- een gezamenlijk studieprogramma.

In 1994 werd in Tokio een symposium EG/Japan gehouden over "Changing Employment/Environment - Flexibility of employment practices". Tijdens de vergadering op hoog niveau onderstreepten Commissielid Flynn en de Japanse minister van Landbouw de heer Hamamoto het belang van de bestaande samenwerking op sociaal gebied tussen de EU en Japan, die bijdraagt tot beter wederzijds begrip van elkaars problemen, systemen en beleid.

6. SAMENWERKING OP HET GEBIED VAN ONTWIKKELINGSHULP

Het besluit om over te gaan tot samenwerking en bilaterale dialoog op het gebied van officiële ontwikkelingshulp (ODA) werd genomen tijdens het bezoek van Voorzitter Delors en Commissielid Andriessen aan Japan in 1991. Sedertdien zijn er vier bilaterale vergaderingen op het niveau van directeuren-generaal gehouden, namelijk in oktober 1991, juli 1992, oktober 1993 en juli 1994. Bij de dialoog stonden tot dusverre veeleer beleidskwesties dan concrete projecten centraal, hoewel het de bedoeling is om bij de samenwerking te komen tot concrete activiteiten.

7. SAMENWERKING OP HET GEBIED VAN MILIEUBESCHERMING

De EU en Japan voeren al meer dan tien jaar een dialoog op dit gebied. De dialoog en samenwerking op milieugebied gingen officieel van start in 1977 met een briefwisseling; overleg op hoog niveau (directeuren-generaal) vindt al sinds 1990 regelmatig plaats. Dit terrein wordt voor beide partijen steeds belangrijker. De dialoog had de laatste tijd betrekking op een brede scala van onderwerpen, met name de uitvoering van wereldomspannende milieuverdragen, het vervolg op de Conferentie van de Verenigde Naties over Milieu en Ontwikkeling 1992, afvalbeheer en versterking van het wetgevingskader voor milieubescherming : stuk voor stuk onderwerpen die van belang zijn voor Japan en de EU.

Uit de brede scala van besproken onderwerpen blijkt welk belang zowel Japan als de EU hechten aan een gezamenlijke aanpak bij het zoeken naar oplossingen voor mondiale milieuproblemen. In het Verdrag van Maastricht is bovendien bepaald dat op andere beleidsterreinen rekening dient te worden gehouden met milieuoverwegingen. In dit verband is "handel en milieu" nu één van de belangrijkste onderwerpen in de milieudialoog tussen de EU en Japan.

8. SAMENWERKING OP CULTUREEL GEBIED

Er is ook enige bilaterale samenwerking in de culturele sfeer op Europees niveau. In de Gemeenschappelijke Verklaring van 1991 wordt gesteld dat cultuur één van de terreinen is die in aanmerking komen voor versterking en ontwikkeling van de samenwerking. Tot de ratificatie van het Verdrag van Maastricht is er weinig vooruitgang geboekt bij de samenwerking op dit gebied.

Het bleek alleen mogelijk enkele activiteiten te organiseren: reizen van orkesten (Yomiuri Symfonie-orkest in Antwerpen, de culturele hoofdstad van Europa in 1993, en de rondreis in Japan van het Europees Jeugdbarokorkest in het najaar van 1993) en een aantal jaarlijkse seminars voor vergelijkende studies die zijn opgezet door de Universiteit van Sofia en het Europees Universitair Instituut in Florence met steun van de Japan Foundation.

Krachtens het Verdrag van Maastricht (artikel 128) en de conclusies van de Raad van 10 november 1994 dient bij het optreden van de Europese Gemeenschap ter ondersteuning van culturele uitwisseling het subsidiariteitsbeginsel te worden geëerbiedigd en het voorschrift met betrekking tot de aanvulling van de acties van de Lid-Staten in acht te worden genomen.

9. SAMENWERKING OP ONDERWIJSGEBIED

In de mededeling van 1992 van de Commissie aan de Raad over onderwijs verklaarde de Commissie dat de samenwerking op het gebied van het hoger onderwijs met de VS model zou kunnen staan voor mogelijke samenwerking met Japan. Op 10 juni bevestigde professor Ruberti tijdens een bijeenkomst met mevrouw Akamatsu, op dat ogenblik de Japanse minister van Onderwijs, dat beiderzijds de wens bestond om op alle niveaus van gedachten te wisselen over onderwerpen van belang op het gebied van onderwijs en academische uitwisselingen. Onderwerpen die in dit verband werden genoemd, zijn de kwaliteit van de universiteiten en mogelijkheden om het aantal uitwisselingen tussen universiteiten op te voeren.

Voorgesteld wordt dat beide partijen nagaan wat kan worden gedaan om te komen tot een evenwichtige samenwerking op het gebied van hoger onderwijs en beroepsopleiding, onder meer leerplanontwikkeling, samengaande met uitwisseling van docenten en studenten, wederzijdse erkenning van academische "credits" en samenwerking tussen industrie en universiteiten. Bij deze activiteiten dient te worden voortgebouwd op de ervaring die reeds is opgedaan op het gebied van de samenwerking inzake transnationaal onderwijs en opleiding.

10. DIALOOG OVER MACRO-ECONOMISCHE VRAAGSTUKKEN EN FINANCIËLE DIENSTEN

In 1991 werd op het niveau van directeuren-generaal een geïnstitutionaliseerde dialoog over macro-economische vraagstukken en financiële diensten ingesteld tussen de Europese Commissie en het Ministerie van Financiën. De meest recente bijeenkomst werd op 22 juli 1994 in Tokio gehouden.

Verwacht wordt dat deze dialoog beide partijen in staat zal stellen de economische situatie op deze terreinen beter te begrijpen. Deze dialoog biedt bovendien de mogelijkheid om een oplossing te vinden voor problemen met betrekking tot markttoegang, vooral op het gebied van financiële diensten. Ook kunnen er besprekingen worden gevoerd over macro-financiële bijstand aan economieën in een overgangsfase en aan ontwikkelingslanden.

Jaarlijks is er overleg op hoog niveau tussen het Japanse Economisch Planbureau en het directoraat-generaal Economische en Financiële Zaken. Bij dit overleg kan de ontwikkeling van de internationale economische toestand worden bekeken en vooral de situatie in Japan en de EU worden belicht. Onlangs is begonnen aan een dialoog over specifieke vraagstukken, namelijk de macro-economische gevolgen van de afschaffing van handelsbelemmeringen (interne markt, deregulering) en de budgettaire consequenties van vergrijzing van de bevolking.

11. DIALOOG OVER VERVOERVRAAGSTUKKEN

In 1992 werd van start gegaan met besprekingen tussen de Europese Commissie en het Ministerie van Vervoer op het niveau van directeuren-generaal. Deze besprekingen vinden jaarlijks in april, beurtelings in Tokio en Brussel plaats.

Verwacht wordt dat deze dialoog beide partijen in staat zal stellen de ontwikkeling van het vervoerbeleid binnen en tussen de Europese Unie en Japan beter te begrijpen. Door het creëren van een mogelijkheid om al in een vroeg stadium nieuwe ontwikkelingen te bespreken, wordt verwacht dat er wederzijds meer begrip zal zijn en daardoor de kans op conflicten kleiner wordt. Daarbij wordt ook de mogelijkheid geboden voor samenwerking op het vlak van vervoervraagstukken die van belang zijn voor de grotere Aziatisch-Pacifische regio.

12. NIEUWE PROJECTEN

Het Europees Parlement opperde het idee om een "Europees Huis" in Tokio te openen. De bedoeling hiervan is om in Tokio een centrum op te richten voor activiteiten die verband houden met de EU; één en ander zou schaalvoordelen opleveren voor diverse terreinen waarop de EU en haar Lid-Staten reeds activiteiten ontplooiën (bijvoorbeeld industriële samenwerking, exportbevordering) en de grondslag leggen voor nieuwe activiteiten, onder meer een culturele aanwezigheid in de Japanse hoofdstad.

Dit project zou door de EU en Japan gezamenlijk worden georganiseerd en gefinancierd. De Japanse autoriteiten hebben opdracht gegeven tot uitvoering van een haalbaarheidsstudie over een Europees Huis en het project wordt momenteel uitgewerkt door de European Business Community (EBC) in Tokio.

ISSN 0254-1513

COM(95) 73 def.

DOCUMENTEN

NL

11

Catalogusnummer : CB-CO-95-094-NL-C

ISBN 92-77-86688-8

Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen

L-2985 Luxemburg